

Nem felkérésre

Vállalkozó fiatalok

Néhány soros hírekben és összefoglaló, nagy lélegzetű elemző cikkekben gyakran esik szó üzemi fiatalok, diákok lelkes, városépítő-szépítő munkájáról. Tettekről, melyek jelei a fiatalok öntevékenységének, kezdeményező-készségének. Felhívásra, vagy önkéntes vállalással, egyéni-ileg vagy csoportosan, egy-egy nevezetesebb évforduló tiszteletére és különösebb aprópénz nélkül is — játékokat készítenek óvodáknak, rendezik a tornapályák terepét, parkosítják a volt építkezési területeket.

Mostanában nem fehér holló már az önzetlen segítőkészség a város életének kulturális területein sem. Fiatal művészek, amatőrök és hivatásosok egyaránt, hivatali köteleességükön túl is keresik a módját, hogy az összképet apró mozaikkal bővíthessék.

Pataki Ferenc festőművészt nemrégiben alkotódíjjal tüntette ki a város, képei, grafikai művészi színvonaláért, egyéni és csoportos tárlatokon való sikeres szerepléséért. A díj átadásakor még csak készült nagyméretű pannója, a fiatal művészek klubja egyik falára. Nem felkérésre és nem pénzért. Szabad idejében, szombat-vasárnapokon, gyakran éjszaka is dolgozott. A falikép azóta elkészült. Kritikusok és majdan nézői dolga lesz megítélni az alkotást. Az egész falat betöltő pannó csupán kis mozaikja, és csak egy összetevője az úgynevezett, amit „közösen a városért” akciónak nevezhetnénk. Ne adjunk címet, de kívánjunk minél több ilyen mozaikot Szegednek.

Előadóestekről, városunkban élő fiatal színészek fellépéseiről üzemi klubokban és kultúrházakban már ke-

vesebb szó esik. Nem beszélünk róla, mert pusztán pénzkereseti forrásnak tartjuk. Pedig ha gondolnánk arra, mennyi időt és energiát fektet egy-egy művész önálló estjének világhozzásába, másként értékelnénk, s elhatárolhatnánk ezeket az évek óta ismételt „hakkiktól”.

Teszáry Gábor néhány évvel ezelőtti amatőr irodalmi színpad tagjaként ismertük meg, ebben az évben pedig mint a színház segédrendezőjét. Az egyetemi klubban minap új oldaláról mutatkozott be, Marin Sorescu, román író Jónás című monodrámiáját ismertette meg az egyetemistákkal. A szimbolikus-abszurd játék előadásá-

nak egyszemélyi felelőssége szakadt a fiatal színész vállára, s rögtön hozzá is kell tennünk — imponáló biztonsággal birkózott meg a feladattal. A dráma, mely az ember örökös, véget nem érő harcát fogalmazza meg a környezet mindennapos apróságai és sorsfordító akadályai ellen, pontosan értelmezett, jól felépített előadásra adott alkalmat. S ha a kellenél visszafogottabb, néha tempólanabb színészi megvalósítással nem is értünk egyet, a vállalkozás nagyságát és az alkotás meghatóan szép pillanatait öszinte elismeréssel kell nyugtáznunk.

P. K.

A magyar festészet „őshazája”: Zala

A zalaegerszegi Göcseji Múzeum legújabb évkönyve részletes ismertetést ad a magyar kultúra hajnalának két nagyértékű emlékére, a hahóti kódexről és a csatári bibliáról. A XI. és XII. században született, s már a maguk korában rendkívüli értéket képviselő dokumentumok annak a virágzó kulturális életnek kézzel fogható bizonyítékai, amely a XI. század elején a dunántúli magyar életet, a déli, délnyugati hátsóteretnek vidékét jellemezte. Egyben arról is vallanak, hogy festészetünk legpatinásabb emlékei Zalaból származtak el.

A hahóti kódex sacramentárium — misekönyv. (Korát

tekintve ez a második legrégebb hazai frásos emlék, legelső hazai kódexünk, a „Szelepcsenyi kódex”-et valószínűleg Salomon uralkodása idején írták.) A ma is létező Zala megyei Hahóti közég Árpád-kori alapítás, az akkori apátságon született a misekönyv. A kódex 1094-ben királyi adományként jutott ki a zágrábi érseki könyvtárba, ahol ma is őrzik. A zalai földön született misekönyv nemcsak a magyar liturgiának, hanem a magyar miniatúra festészetnek is legrégebb fennmaradt emléke.

A kétkötetes csatári bibliát századokon át az admonti kolostor bencésai vigyázták, ma pedig a bécsi Österreichische Nationalbibliothek tulajdona.

A csatári biblia a Zalaegerszeg melletti kis községben egykor fennálló apátság könyvtárában tartozott, magyar képiestünk legelső emléke. Két nagyméretű kötetében 111 iniciálé, 42 miniatúra van, 499 lapját 31 nagyjelent, 4 kánonkép éke-síti.

T. A.

Szeged a hazai lapokban

1974/47

ILLÉS Lajos: A „népi magán-tulajdonos” meg a „szikrónaszemű macska”. — Egy este a Kálmán Lajos népi kollégiumban. Új Auróra, 3. szám. [Riport 1948-ból, a Vásárhelyi sugáron volt egykori kollégiumról.]

KARDOS István: Egy integrált kutatóközpont problémái. — Tv-intervjú Straub F. Bruno akadémikussal. Világosság, november. [A biológiai kutató központról.]

[PUNKÓTI Árpád]: Csongrád megyei gond. — Van gyógyvíz, kell a gyógyvíz, még sincs gyógyvíz. Népszabadság, nov. 16.

VARGA Zsuzsa: Puszta: Nemzeti emlékpark. — Eredményes tervpályázat. — Skanzen. — Költözik a szémalom. Népszava, nov. 16.

KOMÓCSIN Mihály: Általános műveltség — szakmai műveltség. Népszava, nov. 16. [Csongrád megyei tapasztalatok és módszerek.]

Gázos ügy. — Fokozatosan javul a propán-bután gázellátás. — Újabb üzemi építkezés. — Kevés a tároló. Szolnok megyei Néplap, nov. 16.

Rétegvizsítató üzem épül Algyón. Magyar Hírlap, Népszava nov. 17.

Visszatértek a Szovjetunióból a szegedi barlangkutatók. Magyar Hírlap, nov. 17.

BODNAR Lajos: Fegyház és szigorított büntetés. Magyar Hírlap, nov. 18. [A Csillag-börtönről.]

TÓTH Béla: Már húszezren laknak Szeged új negyedében. Népszabadság, nov. 19. [Fénykép Tarjánról.]

[PUNKÓTI Árpád]: November 24.—27.: Üttörőparlament Szegeden. Népszabadság, nov. 19.

Csongrád megye: középszkolába készülő munkások vegyerekek Népszava, nov. 19. [Kiegészítő tanfolyamokat szerveztek a megyében.]

A magas vízállás akadályozta a szegedi Tisza-part építését. Magyar Nemzet, Népszava, nov. 20.

Működik a szegedi szénhidrogén-nedence olajstabilizáló üzem. — Hétmillió köbméter földgáz, százezer palack propán-butánt mentenek meg. Népszabadság — Magyar Nemzet, nov. 21. Útvi műsor a sze,edi Dóm tere. Magyar Hírlap, Népszava

Szűts László:

POKOL-TŰZ

Kisregény

7.

A libalegelőn túl nemrég építettek egy csatornát, a belvizek lecsapolására, abba szándékozunk kötni a mi csatornákat, amit ilyenformán a legelőn keresztül kellett megálni. Az országút átvágása csak a legvégén következhetett. A kocsik úgy sorakoztak fel a legelőn, hogy reflektorfényükben egész éjszaka dolgozhassunk. Az ellenségemnek se kívánám azt az éjszakát.

— Legalább fújja ki magukat! — mondta a főmérnök. Jól tudta, mit végeztünk mi ott, a fúrótorony aljában.

De le se mosakodtunk, ki se fújtuk magunkat. Hogyan is tehetek volna ilyet az apostolok?!

Azonnal folytattuk a munkát, csak most csakánnyal, lapáttal. Közben azonban történt valami.

— Nem ennének előbb? — jött oda Zsuzsa. Kezében már ott volt Tóth néni szatyora, tele, a boltban vásárolt élelemmel. S aztán hozzátette: — Hoztam kettőjüknek.

— Hagyjon most bennünket! — csattant fel Flóri, tőle szokatlan ingerültséggel. — Látja, hogy mibe keveredünk — pattogott tovább. — Minek ácsorog itt? Menjen, és vacsorázzon meg egyedül.

— És maguk? — makacskodott Zsuzsa. — Mivelünk ne törődjön! Majd eszünk, ha hozzájutunk.

Tehát jól hallottam delután. Csakugyan magázzák egymást. Az én fülemnek ez még furcsább volt, mint Flóri szokatlan ingerültsége.

Önkormányzat a tanulóotthonban

A DÉLÉP munkásszállódájának harmadik emeletén az ajtónál naposztal áll, mellette egy 15 év körüli fiú. Az asztalon fekvő naplóba jegyeztet, de félszempemmel engem figyel, s mielőtt beléphetnék a folyosóra, udvariasan megkérdezi, kit keresek. Csak miután nevem, s hovatartozásom felírja, léphetek be az ajtón. Jobbra a folyosó végén tíz fiatal televíziót néz, s bár a műsor mulatságos, nem lehet hallani fület sértőt, hangos nevetést. Ez a csendesség, szerénység jellemzi azokat a fiúkat is, akik a folyosón járnak-kelekednek, s akik tiszta, rendes szobájukban tankönyv, vagy regény mellett töltik az estét. Az emeleten, 19 lakószobában körülbelül 70 szakmunkástanuló, s egy-két éve végzett szakmunkás lakik. A tanulók egyike a 624-es, a többi pedig a 600-as intézetbe jár. Majdnem mindannyian vidéki szülők gyermekei, s ha nem lakhatnának itt, talán nem is lenne lehetőségük arra, hogy szakmát tanuljanak.

Egy évtizede még nem volt ilyen zavartalan a diákotthon élete. Korántsem voltak ilyen tiszták, szépek a szobák, sokkal kevesebbet tudtak hatni a rendszerét tanulók restebb, hanyagabb társaikra. Végre nyolc évvel ezelőtt megindult egy folyamat — otthontanács alakult, majd ez két év múlva a szakszervezet egészére vált önkormányzattá. Később, 1971-ben megalakult az otthoni KISZ-alapszervezete, s ettől kezdve az önkormányzat vezető szerezte lett. Ez utóbbinak jelenleg hét vezető tagja van — az agit-propos, a sportfelelős, a kultúros, a tanulmányi felelős, a tisztségfelelős, a gazdasági felelős, s a titkár, aki valamennyiük szervező munkáját kézben tartja.

Hogy egy-egy funkció milyen feladatokat ró a vezetőnégy tagokra, kitérnék az elnevezésből. Most azonban mégis érdemes sorra venni ezeket, néhány eredmény ismertetésével, mivel a tisztségviselők nem tapasztalt emberek, hanem 15—16 éves tanulók. Az agit-propos feladatai közé tartozik egyebek

között a politikai oktatások megszervezése, a fiataljúság friss hírekkel történő kitöltése, a társadalmi munkák szervezése. Minden évben szüretelnek a Balotaszállási Állami Gazdaságban, rendszeresen végeznek társadalmi munkát a DÉLÉP üzemében, s segítenek óvodák, sportpályák építésénél. A munkáért kapott pénzt a szakszervezeti és a KISZ-bizottság kiegészíti, így minden évben kirándulást szervezhetnek. Voltak már az Északi Középhegységben, Északi és Nyugat-Dunántúlon, jövőre pedig Pécs környéki túrát szerveznek.

A sportfelelős szervező munkáját igazolja az otthon lakóinak sportsikerei. Focicsapatuk veretlenül nyerte a vállalat KISZ-bizottsága által rendezett kispályás bajnokságot, a szakmunkástanulók országos bajnokságában — ugyancsak futballban — pedig második helyen végeztek. A kultúrfelelős gondoskodik a közös mozilátogatásokról megszervezéséről, időnként klubestekre hívja a textilművek leányotthonának lakóit. Közben persze tánciskolai tanfolyamokra járnak. A tanulmányi felelős jegyzi valamennyi lakó iskolai eredményét, s a gyengébbek mellé jó tanulókat állít. A tisztségfelelős emellett, hogy rendszeresen ellenőrzi a tanulóotthon tisztségét, versenytáblázatot is vezet. Az eredményeket minden hónapban összegzi, s a leg több pontot gyűjtők kimenőhosszabbítást kapnak. A gazdasági felelős a szakszervezeti és KISZ-tagdíjak befizetését ellenőrzi, nyilvántartásokat vezet, s a közös munkával szerzett forintokat őrzi.

Feladatok azonban nemcsak a tisztségviselőknek jutnak, igyekeznek bevonni a munkába az otthon többi tagját is. Így például a napi „szolgálatot” mindennap más tanuló látja el — akiknek a kijelölt napon nem kell iskolába mennie. Olyan koros a „gazda” az otthonban. Ugyancsak körbejár a tanulókör-felelősi tisztség is, amelyet a gyerekek az iskolán kívüli kötelező tanulóidő alatt gyakorolnak. Vannak, akik a vezetőségitago-

kat segítik munkájukban, ami elsősorban azért jó, mert ha a vezetők szakmunkástanulóká válnak, és megválnak az otthontól, van akiktől a helyükre válasszhatnak. Erre minden évben sor kerül — a fiúk szavazással döntenek el, kik kapjanak helyet a vezetőségben.

Igaz, a leírta alapján sokan hitetik, hogy a tanulás, illetve munka mellett megterhelő lehet ez a szervezett kollégiumi élet. A valóságban azonban másként van. Miután a lakók megszokták a pontosságát, a tisztaságot, a rendet, mindenki tudja, mi a kötelessége, ezzel megkönnyítik az önkormányzat vezetőségi tagjainak munkáját. Így nem kell túl sűrűn fordulni az otthon nevelőtanárához, aki főként az estét tölti a tanulókkal, s szükség esetén tanácsokkal látja el a vezetőség tagjait.

Hogy a fiúk mennyire szeretnek az otthonban élni, bizonyítja néhány példa. Van közöttük egy fiatalember, aki korábban két közösségben is élt, de egyik helyütt sem tudott beilleszkedni környezetébe. Itt, a tanulóotthonban viszont megtalálta a helyét, s eredményes munkásvizsgát tett. Vagy egy másik példa: a közelmúltban átfestették az emeletet, s az egyik csoportnak rövid időre másik emeletre kellett költözni. Rövid idő múlva azonban naponta lejártak, s érdeklődtek: mikor lehet már visszajönni? Minderre joggal büszkék a vezetőség tagjai, s arra is, hogy az önbíráskodás, náluk ismeretlen fogalom, valamint arra is, hogy az otthonban lakó tanulóknak eredményei meghaladják az iskolai átlagot. A lopás, egy tavalyi esettől eltekintve — amely egy újonnan felvett, ismeretlen nevéhez fűződik —, ugyancsak ismeretlen fogalom az emeleten.

A DÉLÉP tanulóotthonának tagjai — akik valamennyien KISZ- illetve szakszervezeti tagok — november 7-én az önkormányzat jó munkájáért megkapták a KISZ KB dicséret oklevélét, amelyre joggal büszkék.

Szirák József

Osztogatták már a szerszámokat, de Zsuzsa csak nem tárgított.

— Legalább egy falatot egyenek! — könyörgött.

Ettől a kutyaszolgalattól én is ingerült lettem. Meggondolatlanul odaszóltam:

— A brigádvezető elvtárs nem ér rá, értsd meg!

Abban a pillanatban észrevettem a baklővést. De már késő volt, kiszaladt a számon. Flóri magázása mellett különösen feltűnt, hogy én letegeztem Zsuzsát. Éreztem, hogy az apostolok tekintete döbbenetben tapad rám.

Addigra már egészen besötétedett. Az a morajlás a fúrótorony fölől a sötétben még félelmetesebb volt. A tömeg mégsem tárgított a falu széléről. Álltak állhatatosan a szélső házsorok mentén, ha valaki elunta, elment, de mindig jöttek a helyébe újak, megbolydult a falu, mint a hangyaboly. Karóulók gyerekektől kezdve a vénekig, mindenki látni akarta: mi történik az otthonuk közelében.

Nem mindennapi látványt nyújthattunk ott, a libalegelőn. A sötétben a kocsik reflektorfényei, s a fényben a jövő-mező emberek, az össze-vissza kiabálás, a munkázás, s a háttérben az a félelmetes morajlás — akár egy alvilági rémlátomásnak is beillt volna. A tanácsitkár feladata volt, hogy ne engedje pánikba esni a falut ettől a rémlátomástól.

A Zöld Mező elnökötől pedig még segítséget is kellett kérnünk. A három brigádból harmincan se kerültünk ki, s látnivaló volt, hogy ennyien két nap alatt se készülnék el a csatornával. Mozgósítani kellett a szövetséget tagjait.

De bizony, azok alig-alig szállingóztak. Inkább csak a szélső házakból jöttek, akiket a veszélyérzete sarkallt. Meg az elnök hozott egy traktort, földforgató ekével, az szabta ki előttünk a csatorna útját.

Hanem, én mindezt csak a szememmel, a fülemmel fogtam fel. A csákányt is csak a kezem fogta. A gondolataim állandóan Zsuzsa körül forogtak, de olyan erővel, hogy később már bele-bele szédültem. Igaz, a gyomrom is üres volt. Borostás dolgozott mellettem — Puskást nevezték így, mert nem szeretett borotválkozni.

tízóra körül szóltam neki, hogy én megyek, eszem valamit, mert egész nap nem ettem. Tóth néni fia akkor érkezett oda, az vette át tőlem a csákányt.

— Hozzon helyette magának az anyámtól! — mondta.

Igy aztán magyarul is tudtam szolgálni a távozashoz. Gyűrűket ugyan a bämészoldók a falu szélén, de még mindig akadtt belőlük elegendő. Ahogy közéjük vetültem, valaki utánam szólt.

— Gyuszi!

En bizony, észre sem vettem a tömegben Pirit.

— Mit akarsz?

— Azt mondják, a víz elönti a falut. Meg, hogy előbb-utóbb megnyílik a föld.

— Marhaság! — mondtam neki. — Menjetez haza, jobb lesz! — És indultam tovább.

— Várj! — szólt utánam.

— Most nem érek rá! — mondtam, és vissza se fordultam többé.

Ez a nő, alig öt-hat óra után olyan idegenné vált nekem, mintha akkor láttam volna először. A konyhában égett a villany, de ott nem találtam senkit. Az öregasszony szobájából hangoztat hallottam, oda nyitottam hát be. Csiri, a kislány, az anyja ölében, Tóth néni az ágyon, Zsuzsa meg guggol az asztal mögött, s az asztal lap szélén két rongybaba táncol. Hamupipőke, meg a királyfi. „Ki vagy te, gyönyörűségesen szép lány?” „Jaj, Felső, én azt el nem árulhatom!” Csiri tágira nyílt szemekkel figyelte a táncot.

— Lásza! — fordult felém a menyecske. — Nem tudom hazavinni. Itt meg nem merem lefektetni. Magukkal van az uram?

— Igen! — mondtam, de én már csak azt a két rongybabát láttam. Hamupipőkének arany-zőke haja nőtt, a királyfinak meg koronája.

Jóhírű bábszakkörünk volt a kollégiumban. Rengegetet utaztunk az ország különböző tájaira, előadást tartani. Mi magunk pénzeltük ezeket az utazásokat a bevételünkkel. Igaz, szükös: a koszt, a szálloda épphogy futotta belőle, mert sokat költöttünk felszerelésre. De hát mi más kellett volna még? Így is haláli jól éreztük magunkat az ilyen hétvégi országjárásokon.

(Folytatjuk)